

Paramaribo, 2 augustus 2023

Aan:

De Griffier van De Nationale Assemblée,
Ruth L. de Windt

Betreft: feedback wijziging Grondwet/Kiesregeling

Geachte mevr.de Windt,

Naar aanleiding van de door u verzonden stukken per brief van 27 juli 2023 DNA no.1307/23, deel ik graag namens de Hervormings en Vernieuwingsbeweging (HVB) onze standpunt met DNA ten aanzien van de voorgestelde wijzigingen van de Grondwet dan wel de Kiesregeling.

1. INITIATIEFVOORSTEL SHARMAN/Van SAMSON

Dit voorstel is geheel in lijn met de door ons voorgestane wijziging van ons kiesstelsel. De HVB heeft vaker aangegeven dat de meest rechtvaardige wijze die het *one man, one vote, one value* het dichtsbij benadert en tegelijkertijd eenvoudig te excerceren is, neerkomt op de introductie van het Landelijke Evenredigheids Stelsel (LEV) op DNA-niveau waarbij het geheel Surinaams grondgebied tot een kiesdistrikt verwordt. Er hoeft geen rekening te worden gehouden met migratiebewegingen en de woonplaats van de kandidaat. Wat zeker niet lichtvaardig moet worden opgenomen, is het feit dan elke andere wijziging die enigszins de reikwijdte van de uitspraak van het CHof aantast, weer een *case* kan opleveren bij het zelfde CHof. Gelet op het krappe verkiezingstraject dat nog afgelopen moet worden kunnen we in het belang van de democratie, ons geen verdere vertraging veroorloven!

KIESREGELING: in het algemeen bestaan er dezerzijds geen noemenswaardige op- en aanmerkingen ten aanzien van de wijziging van een aantal artikelen ter voorkoming van discrepantie met de wenselijke situatie van LEV.

GRONDWET: wij huldigen het uitgangspunt dat in deze "kritieke" fase van een aangepaste Kiesregeling met de daarmee gepaardgaande technische en administratieve voorbereiding van de verkiezingen voor mei 2025, er geen onnodige verdere aanpassingen plaatsvinden. Wijziging van de Grondwet moet zich slechts beperken tot die bepalingen welke direct of indirect invloed hebben op het verkiezingsgebeuren, gericht op het transparanter, efficiënter en mogelijk organisatorisch duurzamer maken hiervan.

Het is ons niet ontgaan dat er naast de noodzakelijke grondwetswijzigingen verband houdende met het voorgesteld kiesstelsel door de initiatiefnemers, er andere ingrijpende wijzigingen zijn voorgesteld die het functioneren van de wetgevende en uitvoerende macht betreffen. We zijn van mening dat hoe sympathiek ook de voorstellen ogen, deze het resultaat moeten zijn van een fundamenteel en integraal

maatschappelijk debat over het politiek/regeerstelsel van Suriname. Het is immers bekend dat er tot heden geen concensus bestaat over welk stelsel wij nu precies hebben.

Zolang het Surinaams volk geen eenduidige en heldere uitpraak daarover heeft gedaan, kan elke (voorlopige) interventie deze status meer kwaad dan goed doen. Een parlementaire behandeling van dergelijke interventies in de marge van wijziging van de Kiesregeling zou in dit opzicht een inbreuk maken op de soevereine volkswil ten aanzien van het door haar voorgestane regeerstelsel.

1. Gelet op het voorgaande is de HVB vooralsnog geen voorstander van de wijziging van **artikel 56 GW** aangaande het tussentijds ontbinden van het parlement. In principe komt zo een staatsrechterlijk instrument toe aan de onschendbare staatshoofd en niet aan de politiek schendbare staatshoofd die ook regeringsleider is in ons geval. Zie hier hoe belangrijk het is eerst te weten welk regeerstelsel we hebben alvorens we intervenieren in de onderlinge relatie tussen parlement en regering. Dezerzijds wordt ten overvloede gerefereerd naar de memorie van toelichting, 2^e alinea, in de voorgestelde grondwetswijziging van de initiatiefnemers die zelf aangeven dat de voorstellen zich moeten beperken tot **“het op dit moment hoogstnoodzakelijke.”** Hoe hoog noodzakelijk onderhavige wijziging op dit moment is, wordt evenwel door de initiatiefnemers nergens aangegeven.
2. **Artikel 60 GW** als de grondslag voor de totstandkoming van de Kiesregeling behoeft wijziging en wel als volgt: “Alles wat verder het kiesrecht betreft, de instelling van een onafhankelijk kiesbureau en zijn bevoegdheden, **de aanwijzing van Suriname in 1 (een) kiesdistrikt**, de verdeling van zetels van De Nationale Assemblee en de methoden, volgens welke de regeling van de zeteltoewijzing plaatsvindt, worden geregeld bij wet. Deze wet dient met 2/3 meerderheid te worden aangenomen.
3. Ondanks wij in principe accoord gaan met de wijzigingen als bedoeld in **artikel 61 en artikel 91 GW**, zijn we wederom geïnteresseerd in de hoge noodzaak daarvan.
4. De voorgestelde wijziging van **artikel 92 GW** (vereisten) is van een andere aard die ten onrechte als een morele last wordt afgewenteld op de schouders van de Grondwetgever. We zijn van oordeel dat het **niet-veroordelingsvereiste**, primair op de schouders dient te rusten van de persoon van de kandidaat zelf, en de politieke organisatie die hem/haar op de kandidatenlijst plaatst. Dit geldt overigens voor alle openbare ambten in het staatsbestel en niet slechts voor de (kandidaat-) president en de vice-president.

II. INITIATIEFVOORSTEL SAMPIE/KARTO

KIESREGELING: Het voorstel van de initiatiefnemers zoals vastgelegd in artikel 9 KR komt neer op een herdistributie van de 51 zetels om zoveel tegemoet te komen aan het oordeel van het CHof. Het uitgangspunt hierbij is het aantal kiesgerechtigden per (kies) distrikt. Een grote handicap van dit voorstel is de afwezigheid van de berekeningsmethode die uitdrukkelijk in de wettekst van de KR tot uitdrukking moet komen.

In het algemeen is de HVB geen voorstander van een het voorgesteld stelsel, omdat elke zetel die bijvoorbeeld aan het distrikt Coronie wordt toegekend (zij het grondwettelijk) op basis van het aantal kiesgerechtigden aldaar, een inbreuk maakt op het oordeel van het CHof. Immers, de zetel in Coronie zal nog steeds veel meer stemmen kosten dan elk ander distrikt (tenzij Coronie in een andere geografische kieseenheid wordt geclusterd), hetgeen de *“one value”* illusoir maakt. Voorzover toch wordt gekozen voor dit voorstel wordt dezerzijds sterk aanbevolen het **wetsontwerp** eerst naar het CHof ter studie aan te bieden alvorens dit formele wetkracht te geven.

Voorzover wordt meegegaan met dit kiesvoorstel is er geen beletsel om ook accoord te gaan met de voorgestelde wijzigingen van **art. 38 lid 1 en art. 52 lid 2**. Aangetekend wordt hierbij dat tav art.38 lid 1 in stede van *“een of twee hoofdbestuursleden”*, er liever wordt gekozen voor: het dagelijks bestuur.

GRONDWET

Ook bij dit voorstel zijn wij van mening dat het slechts hoognoodzakelijke wijzigingen zijn die direct of indirect het verkiezingsproces beïnvloeden. Voorzover door het CHof wordt meegegaan met het kiesvoorstel van de initiatiefnemers kunnen wij ons in principe verenigen met:

Wijziging **art.56 GW** niet hoognodig

Wijziging **art.60 GW** accoord, met dien verstande dat wordt gekozen of voor het Onafhankelijk Kiesbureau of de Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit.

Wijziging **art.61 GW** nodig voorzover goedkeuring CHof.

Wijziging **art.91 GW** niet hoognodig. Fundamenteel debat vooraf ten aanzien van het tussentijds aftreden van de president/vice president.

Wijziging **art.144 leden 1 en 3**: accoord gelet op de toenemende activiteiten van het CHof. Op te merken hierbij is dat de geconstateerde *“verwarring”* waarnaar wordt verwezen in de memorie van toelichting niet bestaat in de praktijk, maar veel eerder in theorie bij rechtswetenschappers.

VOORSTEL TSANG/VREEDZAAM E.A.

Ten aanzien van de voorgestelde herdistributie van de 51 zetels huldigen wij hetzelfde uitgangspunt als verwoord bij het voorstel/initiatief Sampie/Karto. Voorzover het CHof zich kan verenigen met het wetsontwerp tot wijziging van de Kiesregeling, in het bijzonder art.9, wordt dezerzijds accoord gegaan met de wijzigingsvoorstellen KR van de initiatiefnemers.

Afgezien van het voorgaande kunnen wij ons geheel verenigen met het voorstel om de **Onafhankelijke Verkiezingsautoriteit** bij deze wijziging van de KR te introduceren. Aandacht wordt gevraagd voor het voorvoegsel "*onafhankelijke*". De bedoeling hiervan is volkomen terecht en begrijpelijk, maar het is niet gebruikelijk dat deze kwalificatie ook formeel wordt gekoppeld aan de naamgeving van het instituut. Anders kunnen we dit voorvoegsel ook koppelen aan andere (staats-) instituten waarvan qua karakter en functionaliteit absolute onafhankelijkheid wordt verwacht (onafhankelijke OM, onafhankelijke CLAD, onafhankelijke Anti-Corruptie Commissie etc).

De voorzitter van de

Hervormings en Vernieuwingsbeweging (HVB),

M.NOERSALIM

Gemailed naar: c.kejansi@dna.sr; l.jordan@dna.sr.